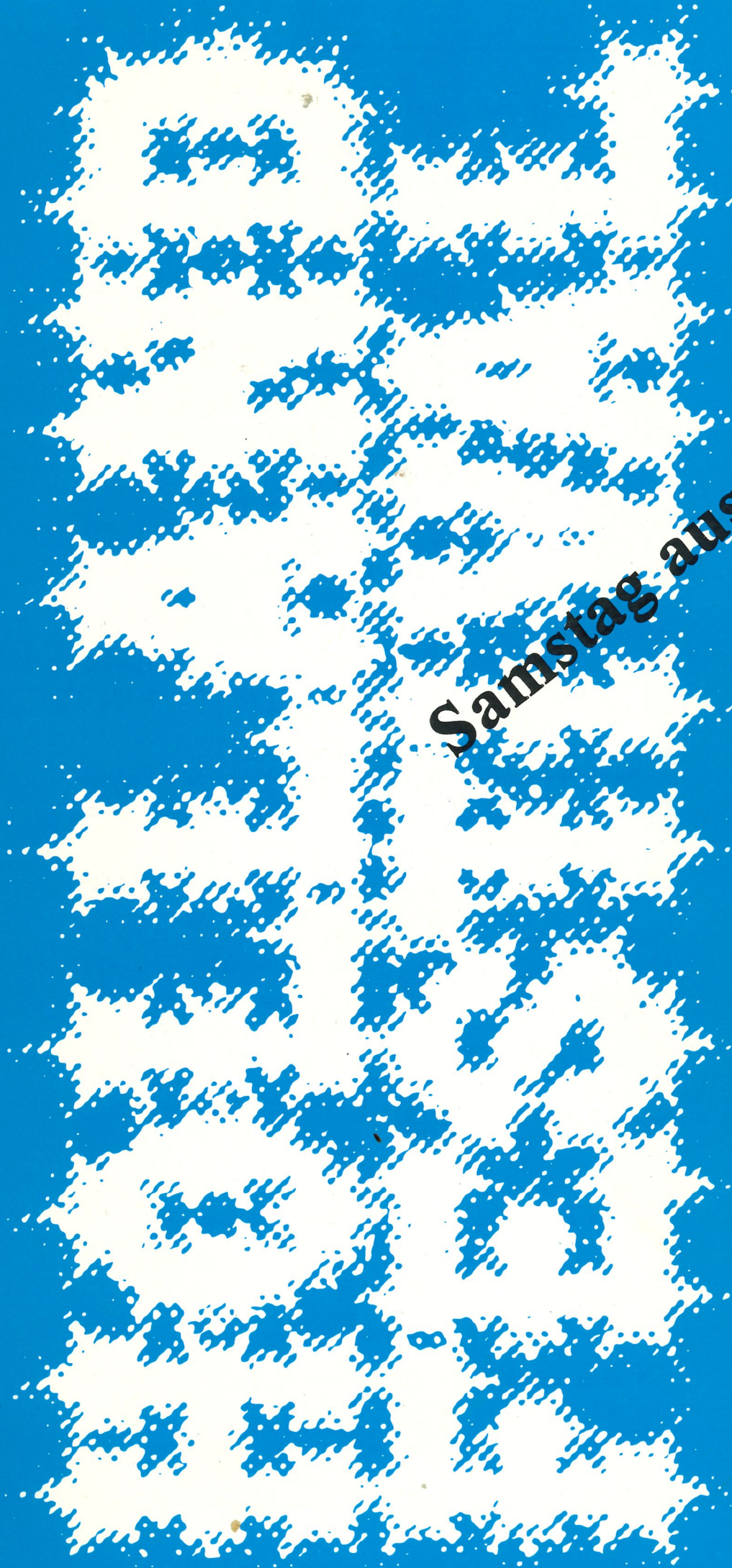

Samstag aus Licht

-
- 11 juni: Amsterdam, Concertgebouw
SAMSTAGS-GRUSS, Scène I,II,III
20.15 uur
- 14 juni: Amsterdam, Oude Kerk
Scène IV
21.00 uur

In het kader van de culturele betrekkingen
tussen de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland

SAMSTAG aus LICHT

Opera in 1 begroeting en 4 scènes

voor 13 acterende musici:
één vocale solist
tien instrumentale solisten
[twee dansers, in de scènische uitvoering]
harmonie-orkest
[dans- of mimegroep in de
scènische uitvoering]
mannenkoor en orgel

Muziek, libretto, choreografie, beweging en gebaren:

Karlheinz Stockhausen

Wereldpremière van de scènische versie:
25 mei 1984 in het Palazzo dello Sport te Milaan,
in een productie van het Teatro alla Scala

11 juni

- * SAMSTAGS-GRUSS uit de vier windstreken (ca.8')
26 koperblazers, 2 slagwerkers
- * Eerste scène LUZIFERs TRAUM (ca.36')
bas, piano, klankregie

korte pauze

- * Tweede scène KATHINKAs GESANG als LUZIFERs
REQUIEM (ca.33')
fluit, 6 slagwerkers, klank-
regie

pauze

- * Derde scène LUZIFERs TANZ (ca.52')
harmonie-orkest, dirigent, bas,
piccolo-fluit, piccolo-trompet,
klankregie

14 juni

- * Vierde scène LUZIFERs ABSCHIED (ca.62')
mannenkoor, dirigent, 7 trom-
bones (waarvan één met een kor-
te solo), orgel, klankregie
-

Uitvoerenden

Luzifer (scène 1 en 3)	Matthias Hölle bas
De droom van Luzifer (scène 1)	Majella Stockhausen piano
Kathinka, zwarte kat (scène 2 en 3)	Kathinka Pasveer fluit
De zes sterfelijke Zinnen (scène 2)	Slagwerkgroep Den Haag Willy Goudswaard Frans Leerdam Luc Nagtegaal Ger de Zeeuw Steef Gerritsen Renee Jonker
Reuzengelaat (scène 3)	Michigan University Symphony Band (Ann Arbor) .. dirigent: H. Robert Reynolds
[Danser met banden (scène 3)	Kama Dev]
Dansende steltlopers	Adriano en Sebastiano Vianello
[Tranen	dans- of mimegroep]
Michael (scène 3)	Markus Stockhausen piccolo-trompet
3-x 13 monniken (scène 4)	Händel Collegium Köln dirigent: Dieter Gut- knecht m.m.v. Günter Hempel
Duivelsblazer (scène 4)	electronisch orgel
Wilde zwarte vogel (scène 4)	Michael Struck trombone anoniem
[Regie	Luca Ronconi]
Decor-elementen en kostuums	Gae Aulenti]
Klankregie	Karlheinz Stockhausen
Technische assistentie	Jan Panis
Algehele leiding	Karlheinz Stockhausen

*SAMSTAGS-GRUSS

De muziek van deze openingsscène maakt in geconcentreerde vorm een proces duidelijk dat geldt voor de vier scènes van de complete Samstag: de opening van de ruimte en de bevrijding van de klank.

De Eerste scène speelt zich in de kleinste ruimte af met slechts 2 personen (de bas en de pianiste), die uit het niets komen, zich nauwelijks bewegen en aan het slot verdwijnen.

De Tweede scène breidt de ruimte en het aantal personen (tot 7) uit: in het midden de fluitiste met de twee mandala's, links en rechts elk drie slagwerkers. Zij allen verlaten het toneel bij de Wegzending (de slagwerkers), terwijl de fluitiste bij de Uitweg in het graf stijgt.

De Derde scène trekt alles in verticale richting door middel van dansende steltlopers en een in zes verdiepingen boven elkaar zittend harmonie-orkest in de vorm van een reuzengelaat, dat aan het slot door een staking leegloopt.

De Vierde scène brengt dan zowel statische als bewegende acties rondom de speelplaats alsook diagonalen er dwars doorheen. Deze worden uitgevoerd door staande, lopende en dansende zangers. Bovendien zijn er veraf gelegen gebeurtenissen, veroorzaakt door in het verborgen opgestelde tenoren, een electronisch orgel en zeven trombones, die van ver klinken. Tenslotte zijn er de zangers die naar een verre plaats trekken en de vandaar wegvliegende, uit zijn kooi bevrijde wilde vogel.

In Samstags-Gruss spelen de vier groepen koperblazers in de vier windstreken in een opstelling waarbij ze zo ver mogelijk van elkaar en van het publiek verwijderd zijn. Ze kunnen elkaar zien, zodat ze, bij voorkeur zonder dirigent, door het ritmisch bewegen met de instrumenten synchroon met elkaar kunnen blijven spelen

Twee groepen op de lengte-as, zo ver mogelijk uit elkaar opgesteld, spelen afwisselend de roep van de grote terts en diens echo uit de Luzifer-Formel:

$\text{♩} = 53,5$ 4 Hörner
8 bassa
4 Hörner
2 Altposaunen
2 „Baritones“
4 Euphoniums

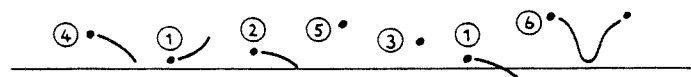
De genoemde opening van de ruimte wordt hoorbaar door de stapsgewijze verandering van interval, enerzijds tussen de eerste toon van de tertsroep en zijn stijgende ondertoon, anderzijds tussen de tweede toon van de tertsroep en zijn dalende ondertoon. Hierbij wordt de stijgende ondertoon tot boventoon. Het begininterval, een tritonus (in dit geval een overmatige kwart) opent zich tot een grote septime met diens octaaf.

Aan de ene zijkant van deze echo-as spelen de trombones overeenkomstige openingen van de interval-afstanden en wel op twee alternerende manieren, zoals ze voorkomen in de Eva-Formel. Eén keer wordt in 13 stadia met chromatisch stijgende tonen een wandeling door het octaaf gemaakt.

Tevens wordt in reeksen glissando's de toonruimte van de hoogste liggingen in de trombones uitgebreid:

Aan de andere zijkant spelen de tuba's een reeks dalende sexten uit de Michaels-Formel; aan het begin de val en dan het trapsgewijze afdalen naar beneden:

Deze reeks wordt zevenmaal gespeeld en duurt daarbij steeds langer (7-9-11-13-15-17-19 maten). De volgorde van de diverse schreden is telkens gevarieerd, en tenslotte volgt dan nog éénmaal de oorspronkelijke volgorde in 9 maten.

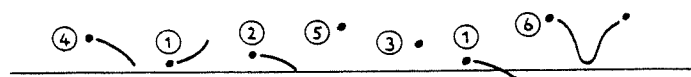
De genoemde opening van de ruimte wordt hoorbaar door de stapsgewijze verandering van interval, enerzijds tussen de eerste toon van de tertsroep en zijn stijgende ondertoon, anderzijds tussen de tweede toon van de tertsroep en zijn dalende ondertoon. Hierbij wordt de stijgende ondertoon tot boventoon. Het begininterval, een tritonus (in dit geval een overmatige kwart) opent zich tot een grote septime met diens octaaf.

Aan de ene zijkant van deze echo-as spelen de trombones overeenkomstige openingen van de interval-afstanden en wel op twee alternerende manieren, zoals ze voorkomen in de Eva-Formel. Eén keer wordt in 13 stadia met chromatisch stijgende tonen een wandeling door het octaaf gemaakt.

Tevens wordt in reeksen glissando's de toonruimte van de hoogste liggingen in de trombones uitgebreid:

Aan de andere zijkant spelen de tuba's een reeks dalende sexten uit de Michaels-Formel; aan het begin de val en dan het trapsgewijze afdalen naar beneden:

Deze reeks wordt zevenmaal gespeeld en duurt daarbij steeds langer (7-9-11-13-15-17-19 maten). De volgorde van de diverse schreden is telkens gevarieerd, en tenslotte volgt dan nog éénmaal de oorspronkelijke volgorde in 9 maten.

*Eerste scène: LUZIFERs TRAUM oder KLAVIER-
STÜCK XIII voor bas en piano

Luzifer droomt het Klavierstück XIII, een compositie in vijf onderdelen met toenemende

'Stauchung von Figuren
menschlicher Musik,
Dehnungen und Pausen
zur Aufhebung von Zeit.'

Hij bezweert de elementen

lucht	(ritme)
water	(melodie)
aarde	(harmonie)
vuur	(dynamiek)
licht	(klankkleur)

SAMSTAG aus LICHT!

Tegen het einde luistert hij verrukt naar een eenvoudige melodie, weert ze af, geniet ervan, weert ze af, wordt er gek van en sterft langzaam een schijndood.

Klavierstück XIII moet uitgevoerd worden als een toverspreuk.

Deze Eerste scène was een opdracht van de 10me Rencontres Internationales de Musique Contemporaine Metz in 1981 en werd voor het eerst uitgevoerd op 19 november 1981 in het Théâtre Municipal te Metz.

Het stuk is geschreven tussen mei en september 1981 ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van Majella Stockhausen.